

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р арх. Мария Николова Давчева, БАН
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор”

Професионално направление: 5.7. “Архитектура, строителство и геодезия”

Докторска програма: „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“

Автор: арх. БОРЯНА ВЛАДИМИРОВА НОЖАРОВА;

Форма на докторантурата: Самостоятелна подготовка;

Научна организация: Варненски свободен университет "Черноризец Храбър",
Архитектурен факултет, Катедра “Архитектура и урбанистика”;

Тема: „АРХИТЕКТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ НА МЛАДЕЖКИТЕ КУЛТУРНИ
ЦЕНТРОВЕ В БЪЛГАРИЯ – ПРОСТРАНСТВА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ“;

Научни ръководители: проф. д.а.н. арх. Александър Слаев и доц. д-р арх. Жечка Илиева

Настоящото становище е изготвено в качеството ми на член на научното жури, назначено със Заповед № 355/11.06.2024г. на Ректора на ВСУ "Черноризец Храбър", на основание чл.4, ал.2 от ЗРАСРБ и Правилника му за прилагане, чл.2 от Наредба №12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор" и научна степен „доктор на науките" във ВСУ "Черноризец Храбър".

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Арх. Боряна Ножарова завършва средното си образование в Гимназия с преподаване на чужди езици “Йоан Екзарх”, гр. Варна (2003г.). Придобива ОКС магистър Архитект във Варненски свободен университет “Черноризец Храбър” (2009г.). Авторът на дисертационния труд е асистент и докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Архитектура и урбанистика” при Архитектурен факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“ от 2020г..

Научно-изследователски и практически опит натрупва в екипа на международен проект Citywalk (2016-19 г.), в архитектурно студио “Мей Фран“ ООД, като главен архитект на Община Долни чифлик и проектант на свободна практика.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е не само впечатляващ с обема си от 201 страници, богат илюстративен материал (7 приложения, 17 таблици, 73 фигури), но и добре структуриран, балансиран и оформен с висока графична култура. Състои се от: увод; изложение в четири глави, всяка от които с изведени конкретни изводи; заключение; списък с използвана литература.

ВЪВЕДЕНИЕ

Като въведение в проблематиката авторът задава въпроси за нематериалните фактори, дефинирали архитектурната идентичност/уникалност на младежките центрове преди, днес и хипотези за бъдеще време, преминавайки в дисертацията през пълна ретроспекция на типа сграда/пространство, където чрез удачния подбор от примери показва метаморфози както на пространствените параметри така и на обществените възгледи. Изведените от автора

заклучения в увода насочват вниманието към същността и значението на архитектурната идентичност на младежките центрове: пространствена и функционална, времева и семантична организация; определящи принципи и фактори на проектиране; архитектурна форма и дизайн.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ТЕМАТА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Актуалността на труда е безспорна и може да бъде разгледана в две плоскости. Едната е липсата на съвременен проучване и систематизирана база данни за младежките центрове в България. Втората е необходимостта от адекватни модели за съвременно проектиране както и за обновяване, преосмисляне и социализиране на неоползотворената материална база от близкото ни минало.

Значимостта на труда се изразява в систематизирано историческо проучване по темата и актуални и съвременни примери от Европа (86 бр.) и България (82 бр.), на база на които са направени съпоставки и обобщения за архитектурната идентичност на младежките центрове.

ОБЕКТ И ПРЕДМЕТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Обект на изследването са пространствата за общуване, култура и изкуство на младежите през свободното им време.

Предмет на изследването са метаморфозите в развитие на архитектурния образ на младежките центрове, засягащи както функционална организация така и социално културните аспекти при реализирането им.

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Основната цел на изследването е да се проследи метаморфозите на архитектурната идентичност на младежките центрове в България, да се дефинира съвременна класификация, същност и предназначение.

Основните задачи на изследването са на база ретроспективен и задълбочен анализ да се изведат класификации, да се проследят и дефинират моделите, определящите нематериални и физически характеристики, да се онагледят графично структурата и същността на обектите и тяхната мрежа на територията на България.

ОБХВАТ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Коректно са дефинирани тематичен (само в областта на културата и изкуството), времеви (от края на XIX век до днес) и териториален обхват (Европа и България).

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Авторът използва комплексен подход от емпирични и теоретични изследвания, който проследява трите основни пласта: история, настояще и бъдеще на младежките центрове в контекста на съпоставяне на европейска и българска архитектурна практика. Архитектурната идентичност е изследвана в по-широка рамка, съпоставяйки нейната материална и нематериална същност.

В ПЪРВА ГЛАВА „Тематичен обзор“ авторът прави ретроспективен обзор и комплексен анализ на нематериалните аспекти, въздействащи върху архитектурната идентичност на младежките центрове. В нея се разглежда същността и значението на младежката като социален

фактор в три основни направления: *поява и развитие на младежките сдружения; психо-социални проявления; нормативни регулации и политики за младежко обслужване и развитие.*

Във **ВТОРА ГЛАВА** *“Практика и модели в развитието на младежките центрове в Европа”* се изследва генезисът и метаморфозите на архитектурата на младежките центрове. На база на изведените в предходната глава основни исторически етапи се проследява архитектурната практика и специфика на пространствата. На база теоретично и емпирично изследване авторът идентифицира съвременните тенденции и добри практики извън България.

В **ТРЕТА ГЛАВА** *“Теория и модели в развитието на архитектурата на младежките центрове в България”* авторът се фокусира върху българската теория и практика. Структурирани са три раздела, в които авторът проследява спецификата на българските теоретични основи и практически аспекти на младежките центрове. Взаимодействието между практиката и научната литература в България определя до голяма степен същността на крайната материална форма и дизайн на младежките пространства.

В **ЧЕТВЪРТА ГЛАВА** *“Младежки центрове в България - пространства за личностно развитие”* са обобщени факторите, сформиращи архитектурната идентичност и синтезирани хипотези за бъдещото развитие на младежките центрове. Направените обобщения са изцяло авторски и се основават на цялостното и задълбочено проучване, което обхваща българската архитектурна практика, съпоставена със съвременните тенденции и тези в Европа.

В **ЗАКЛЮЧЕНИЕ** може да се твърди, че дисертационният труд **„АРХИТЕКТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ НА МЛАДЕЖКИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТРОВЕ В БЪЛГАРИЯ – ПРОСТРАНСТВА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ“** разширява теоретичните и практически възгледи за значението и същността на младежките центрове, като пространство за личностно развитие в свободното време. Авторът отчита бързо променящите се изисквания към този тип сгради и тяхната рефлексия върху самия модел, както и съществуващата материална база-мощна, многобройна, често културен символ и репер в градската тъкан, но днес все по-лишен от жизненост и разпознаваемост като място за срещи от младите хора.

Имайки предвид всичко това и както и задълбоченото историческо проучване позволява на арх. Ножарова да направи **ОБООЩЕНИ ИЗВОДИ**. Важни са заключенията на автора за разликите между българските и европейските младежки центрове (мащаб, функции, ползватели, жизненост) както и това, че идентичността на архитектурния модел преди и днес се измества от доминираща към интегрираща се в прилежащата среда визия и че в България липсва както равномерна мрежа от обекти така и подход отдолу –нагоре в процеса на планиране, проектиране и реализиране на младежки центрове. Поради тези причини, както и мащабното неоползотворено материално наследство и динамиката на процесите, свързани с развитието на младежите правят дисертацията като настоящата значими и своевременни.

С дисертационния си труд **„АРХИТЕКТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ НА МЛАДЕЖКИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТРОВЕ В БЪЛГАРИЯ – ПРОСТРАНСТВА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ“** авторът предлага систематизирана база данни, класификация и основни параметри, касаещи проблематиката. Това би било полезно както в научно-изследователската дейност и образованието по архитектура така и в реалната практика, която спешно се нуждае от коректни параметри за оценка и адекватни насоки за обновяване на съществуващите младежки центрове. Приемам напълно **ПРИНОСИТЕ**, очертани от автора.

Адмирации за задълбочеността и зрелостта на изследването, добре структурираната и балансирана дисертация, изведените общи и конкретно за всяка глава изводи, високата графична култура и авторски интерпретации, добрия подбор на примери и изявена лична позиция по темата.

ПУБЛИКАЦИИТЕ на автора по темата на дисертационния труд са четири, разработени са самостоятелно и са публикувани са в сборници с доклади от международни научни конференции в периода 2023-2024г..

АВТОРЕФЕРАТ е изготвен съгласно общоприетите изисквания, изчерпателен е, добре структуриран и илюстриран, отразява коректно съдържанието на дисертацията.

ПРЕПОРЪКИ

Задълбочеността, актуалността и безспорните приноси на дисертационния труд ми дават основание да предложа на автора да помисли за варианти за частично или цялостно публикуване на настоящото изследване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В дисертационния си труд „АРХИТЕКТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ НА МЛАДЕЖКИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТРОВЕ В БЪЛГАРИЯ – ПРОСТРАНСТВА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ“ арх. Ножарова изследва, селектира, анализира и синтезира богат теоретичен материал и реални обекти от Европа и България.

Докторантът притежава задълбочени теоретични и професионални знания, траен интерес към архитектурната проблематика на дисертацията доказателство, за което е успешно завършеното, самостоятелно, цялостно научно изследване.

Дисертационният труд съдържа резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ, правилника към него и нормативните документи на ВСУ "Черноризец Храбър".

Гореизложеното ми дава основание да поставя висока оценка на настоящия дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, както и да предложа на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на **арх. Боряна Владимирова Ножарова** в професионално направление 5.7. “Архитектура, строителство и геодезия”, докторска програма „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“.

Изготвил:
доц. д-р арх. Мария Давчева
20.08.2024 г.